PHRASEOLOGICAL UNITS WITH MULTIPLE ETIMOLOGY

Mihaela Hriban
Lecturer, PhD, "Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract: The purpose of this communication is to bring into focus different phraseological units that have, especially, English etymon and to try to explain the manner in which these units are going to influence our Romanian vocabulary on different linguistic levels: phonetic, morphological and semantical ones.

Keywords: phraseology, English etymon, influence, phraseological units, lexis.

Frazeologia este o disciplină lingvistică destinată cercetării, descoperirii şi înnoirii lingvistice prin studiul unităţilor frazeologice dintr-o limbă sau dintr-un grup de limbi[1], astfel, punându-se accent pe „apariţia şi originea acestora, pe uzul lor în comunicarea curentă ori în stilurile/limbajele specializate, pe familiile frazeologice şi pe rolul unităţilor frazeologice în modernizarea limbii literare".

Unităţile frazeologice sunt îmbinări stabile de două sau mai multe cuvinte care au un referent unic şi, de asemenea, un sens unitar. În literatura de specialitate[2], se afimă faptul că „unităţile frazeologice pot avea valoare substantivală (d.e. *copil din flori*, *lună de miere*, *porc mistreţ*, *punct de vedere*, *ţap ispăşitor* etc.), adjectivală (*într-o ureche* «ţicnit», *slab de înger* «lipsit de curaj», *în doi peri* «neclar, echivoc», *din topor* «grosolan», *tobă de carte* «învăţat, savant») sau verbală (*a-şi lua lumea-n cap* «a pleca», *a-şi tăia funia de sub picioare* «a-şi reduce şansele», «a-şi face un deserviciu»)"

Unităţile frazeologice sunt de mai multe feluri: **a)** „*locuţiuni frazeologice*: grupuri de cuvinte mai mult sau mai puţin sudate care au un înţeles unitar şi se comportă din punct de vedere gramatical ca o singură parte de vorbire; locuţiunile frazeologice pot fi echivalente cu substantive (*bătaie de joc* «ironie»), cu adjective (*întors pe dos* «supărat») sau verbe (*a da/a lua în primire*, *a se da pe brazdă* «a se ameliora»); **b)** *expresii frazeologice*: grupări stabile de cuvinte care acoperă o întreagă propoziţie, urmând adesea structura gramaticală a acesteia (au subiect, predicat, complement); expresiile frazeologice sunt uneori confundate sau deliberat nediferenţiate de locuţiunile frazeologice: *a tăia frunză la câini* «a lenevi», *a-şi lua inima-n dinţi* «a-şi face curaj», *a face* (*pe cineva*) *cu ou şi cu oţet* «a certa cu asprime». **c)** formule şi clişee internaţionale: grupări de cuvinte care circulă prin împrumut de la o limbă la alta, cu aceeaşi formă şi semnificaţie: d.e. *artă pentru artă* «artă pură», *mărul discordiei* «motiv/obiect de dispută», *nodul gordian* «problemă insolubilă»".

Theodor Hristea[3] evidenţia faptul că sursele unităţilor frazeologice româneşti sunt ierarhizate în două categorii, şi anume:

[1] Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii* (**DŞL**), Editura „Nemira", Bucureşti, 2001, s.v. *frazeologie*.
[2] Angela Bidu-Vrănceanu *et alii*, *Dicţionar de ştiinţe…. op. cit.*, s.v., *frazeologic, -ă*.
[3] Theodor Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, Ediţia a treia revăzută şi din nou îmbogăţită, Editura „Albatros", Bucureşti, 1984, p. 147-149.

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)

1) *creaţii interne*, provenite prin derivare frazeologică sau prin cristalizare lingvistică a unor sintagme/asocieri legate de obiceiuri, meserii, situaţii istorice specifice: d.e. „(*a*) *da s*(*e*)*ama, a da ortul popii, a da sfaturi, a da roade, a da pe faţă, a da prilej, a da zor* şi multe altele, care pot fi găsite în dicţionare”.

2) *împrumuturi* realizate, câteodată, sub forma *calcurilor frazeologice*, asocieri realizate prin copierea unor îmbinări existente în alte limbi; în limba română, sursa cea mai frecventă pentru astfel de formaţii o reprezintă limba franceză: d.e. *placă comemorativă* (< frc. *plaque commémorative*), *placă dentară* (< frc. *plaque dentaire*), *placă fotografică* (< frc. *plaque photographique*), *placă turnantă* (< frc. *plaque tournante*), *scleroză în plăci* (< frc. *sclerose en plaques*) ș.a.m.d.

Theodor Hristea[4] precizează faptul că „în ultimele decenii, a crescut şi numărul frazeologismelor internaţionale de *provenienţă engleză*, dar, în limba română, ele au de obicei o etimologie multiplă, mai precis: engleză şi franceză. Pe de altă parte, fiind mai greu de asimilat din cauza aspectului lor fonetic, ele au fost, adeseori, calchiate”.

În acest sens, am selectat exemple de frazeologisme din distincte domenii de aplicabilitate pentru a observa modul în care acestea se încadrează fonetic, se adaptează morfologic şi sunt asimilate din punct de vedere semantic în cadrul lexicului limbii române, stabilind, astfel, asemănări şi diferenţieri de tip româno-englez.

d.e.1 „Steaua CSM a câştigat al treilea meci al ***semifinalei*** cu BC Mureş, pe terenul mureşenilor, în timp ce, "U" BT Cluj s-a impus, pe teren propriu, cu CSM Oradea”[5].

• ***semifinálă*** - s.f. „fază a unor întreceri sportive care precedă finala” (< engl. *semi-final*), cf. **DAN**[6], s.v.

• ***semifinală*** – s. f., g.-d. art. „semifinálei; pl. semifinále”, cf. **DOOM2**[7], s.v.

• ***semifinálă***, ***semifinale*** f. „fază a unei întreceri sportive, artistice etc. care precedă finala, în care se selecţionează concurenţii pentru finală” [semi- + finală; cf. fr. ***demi-finale***], cf. **NDULR**[8], s.v.

Frazeologismul ***semifinală*** este un calc parţial după fr. ***demi-finale***, iar, printr-o sursă indirectă, a fost asimilat şi de limba engleză sub forma lexematică *semi-final*. Cu unele mici modificări vocalico-consonantice[9], frazeologismul în analiză se adaptează fonetic limbii române. Astfel, etimologia unităţii frazeologice ***semifinală*** este multiplă: < engl. *semifinal*, fr. *demi-finale*.

d.e.2 „Paltonaşul, un ***must-have*** în orice garderobă”![10]

O altă unitate frazeologică frecvent identificată în domeniul fashion-ului este ***must-have***. Frazeologismul menţionat este utilizat, cu predilecţie, în domeniul modei, dar, în conformitate cu tendinţa evolutivă a limbii române, acesta găseşte întrebuinţări lingvistice în orice domeniu, în care gradul *necesităţii* sau al *trebuinţei* devine imperios. Frazeologismul acesta nu este inserat în **DAN**, de Florin Marcu, pentru că lucrarea lexicografică prevede peste 70.000 de neologisme

[4] Idem, *Sinteze … op. cit.*, p. 151.
[5] http://www.ziaruldesport.ro/articol_13266_zds_pg_2.htm
[6] Florin Marcu, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I.O.”, Bucureşti, 2013.
[7] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Editura „Univers Enciclopedic”, Bucureşti, 2005.
[8] Ioan Oprea, Gabriela-Carmen Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicţionar universal al limbii române* (**NDULR**), Editura „Litera Internaţional”, Italia, 2006, s.v. *semifinală*.
[9] Mihaela (Buzatu) Hriban, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „PIM”, Iaşi, 2011, p. 182, s.v. *semifinală*.
[10] http://chic-diva.ro/paltonasul-un-must-have-in-orice-garderoba/

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)

explicate, iar atenţia autorului a fost focalizată doar pe cuvinte ce au o structura neologică şi nu, pentru moment, pe unităţi frazeologice. Prin urmare, sensul frazeologismului ***must-have*** poate fi dedus contextual sau se poate face apel la un dicţionar frazeologic englez-român.

d.e.3 „Alina nu numai ca este un ***makeup artist*** talentat, dar este şi o persoană minunată, calmă şi prietenoasă!”[11]

• **make-up** /méic-up/ s.n. „machiaj al feţei” (< engl. *make-up*), cf. **DAN**, s.v.

• **make-up** (angl.) [pron. me͡ikap] s.n., art. *make-upul*; pl. *make-upuri*, cf. **DOOM2**, s.v.

Din punct de fonetic, unitatea frazeologică ***make-up artist*** respectă principiul fonetic corespunzător limbii române.

Morfologic, întreaga unitate frazeologică ***make-up artist*** este un substantiv comun, de genul neutru, care deţine categoria numărului în limba română, iar, din punct de vedere semantic, unitatea frazeologică menţionată este asimilată lexicului limbii române, având înţelesul: ***artist specializat în arta machiajului***.

d.e.4 „În categoria dezmembrări auto preţul pieselor ***second hand*** se stabileşte pe bază de cerere şi ofertă”[12].

• ***second-hand*** /sécănd-hend/ adj. inv. **1.** „(despre haine, maşini, mobilă) care nu este nou; de mâna a doua”; **2.** „magazin care vinde produse de acest fel”. (< engl. second-hand), cf. **DAN**, s.v.

• ***sécond-hand*** (angl.) [pron. *sécăndhend*] adj. invar., cf. **DOOM2**, s.v.

• ***sécond-hand*** [secănd hend] a. invar. „folosit sau purtat de un posesor anterior; cumpărat, achiziţionat după ce a fost folosit de altul; la mîna a doua: *şi-a cumpărat un palton **second hand***” //n. „ (pl. **second-hand-uri**) magazin în care se vînd mărfuri de acest fel; comerţ cu asemenea mărfuri: ***second-hand-urile*** noastre”. A.; *mi-am cumpărat un pulover de la **second hand***. (cuv. engl.), cf. **NDULR**, s.v.

Se observă faptul că frazeologismul ***second-hand*** este un xenism[13], deoarece acesta este împrumutat în lexicul limbii române sub aceeaşi formă grafico-sonoră din limba engleză, de unde a fost realizat împrumutul lexematic.

Ca parte de vorbire, unitatea frazeologică ***second-hand*** este un adjectiv invariabil în limba română. Prin conversiune, în română, frazeologismul ***second-hand*** poate deţine valoare substantivală, şi anume: „***second-hand-urile*** noastre” (vezi *supra*) sau „...din 8 februarie, se va deschide în Bacău, *cel mai mare **second-hand***...[14]”

Actualmente, frazeologismul ***second-hand*** este folosit, în unele situaţii, chiar cu valoare depreciativă, având sensul: „...la mâna a doua”, „lucru deteriorat”, „”:

d.e. „E o puzderie de magazine ***second hand*** în Bucureşti. Unele sunt mizerabile şi ca preturi dar şi calitate…..altele sunt mai ok. Pentru mine sunt enervante cele care vând cu preţ pe produs, pentru că sunt exagerate”[15].

d.e. „Nu compara o maşină ***second hand*** cu una nouă”[16].

În limbajul de jargon, magazinele ***second-hand*** sunt numite de unii vorbitori şi: ”Sexy Honey”[17].

---

[11] https://www.alinaboitor.ro
[12] http://www.pieseauto.ro/dezmembrari-auto/?judet=bacau
[13] Petru Zugun, *Lexicologia limbii române*. *Prelegeri*, Editura „Tehnopress”, Iaşi, p. 160.
[14] Text extras de pe afişul unui „megamarket” băcăuan.
[15] http://www.sweetpaprika.ro/shopsmart/
[16] http://www.vezicatface.ro/
[17] http://www.sweetpaprika.ro/shopsmart/

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)

d.e.5 „Apa de parfum Today Tomorrow Always **IN BLOOM**. Amintirile sunt pentru totdeauna. Iţi propunem o nouă aromă care completează colecţia Today Tomorrow Always, **In Bloom**. Delicatetea notelor de floare de portocal înnobilează discret un buchet aromat de flori de strelizia şi frangipani”[18].

• ***bloom*** [blu:m] – **I.** s. **1.** „înflorire, floare; ***in bloom*** în (plină) floare”; **2.** „*fig*. culoare, bujori, roşeaţă”. **3.** „*fig*. înflorire, prosperitate”; **II.** „vb. **1.** a înflori, a fi în floare”; **2.** „*fig*. a înflori; a prospera” cf. **DER**[19], s.v.

Unitatea frazeologică „***în*** *plină* ***floare***” este un calc frazeologic total, ce este împrumutat din limba engleză, şi anume: < engl. (*in*) ***bloom***. Acest **calc total** este specific industriei parfumeriei cu scopul de a evidenţia fragranţe florale unice. De asemenea, unitatea frazeologică *în plină floare* este folosită şi, cu predilecţie, în anotimpul primăvara, când pomii sunt *în plină floare*.

d.e.6 „«Nu am avut documentaţie, pentru că marele savant nu a lăsat documentaţie de execuţie a *farfuriei* şi atunci, după idei gândite de mine şi inspirându-mă din cartea dânsului, am conceput şi realizat această ***farfurie zburătoare***», a spus Nicolae Stăncioiu, inventator”[20].

• rom.***farfurie zburătoare*** < engl. ***flying saucer*** [’flaiiŋ¸səsə^{r}]

• engl. ***flying saucer*** [’flaiiŋ¸səsə^{r}] - „farfurie zburătoare”, cf. **DER**, s.v.

Unitatea lexicală ***farfurie zburătoare*** reprezintă un calc total după englezescul ***flying saucer***, frazeologismul având etimologie unică, şi anume de tip englez. Aceasta este asimilată semantic lexicului limbii române, dat fiind faptul că, prin traducerea frazeologismului din engleză, în română, sensul structurii analizate este acelaşi în limba română.

În acest caz, fenomenul semantic nu vizează nicio schimbare semantică[21] a frazeologismului din limba de unde s-a realizat calcul, şi anume: limba engleză.

Morfologic, frazeologismul ***farfurie zburătoare*** este un substantiv comun, de genul feminin în limba română, iar în engleză, substantivul are genul neutru.

Fonetic, frazeologismul ***farfurie zburătoare*** se încadrează principiului fonetic al limbii române.

d.e.7 „«*În cea mai recentă carte a dvs. tradusă în România,* **Întoarcere în laboratorul românesc. Mass-media după 1989***, spuneţi că profesionalizarea* ***media*** *din România, care a început în anii ’90, dar n-a fost consolidată, aproape că a dispărut ulterior. Care sunt factorii care ar fi putut să ducă la această profesionalizare?»”*[22]

În acest context, punem în discuţie calcul parţial ***mass-media***[23] tradus în limba română după englezescul: *mass media of communications*. Incipient, frazeologismul ***mass-media*** pare a avea etimologie unică englezească în conformitate cu **NDULR** sau cu **MDA**[24]. Dar **MDN**[25] 2002

[18] http://www.avon-shop.ro/catalog-avon/apa-de-parfum-today-tomorrow-always-in-bloom.html
[19] Leon Leviţchi; Andrei Bantaş, *Dicţionar englez-român* (**DER**), Editura „Teora”, Bucureşti, 1996, s.v. *bloom*.
[20] http://www.digi24.ro/Stiri/Regional/Digi24+Craiova/Stiri/OZN-ul+din+batatura
[21] Georgeta Ciobanu, *Adaptation of the English Element into Romanian* (**AEER**), Editura „Mirton”, Timişoara, 2004, p. 174.
[22] http://revista22.ro/57193/mass-media-din-romnia-de-la-tranziie-la-transformare.html
[23] Mihaela (Buzatu) Hriban, *Abordări lexematice…*, *op. cit*., p. 150.
[24] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul Dicţionar Academic* (**MDA**), volumul III, Literele **I-Pr**, Editura „Univers Enciclopedic”, Bucureşti, 2003, s.v. *mass-media*.
[25] Florin Marcu, *Marele dicţionar de neologisme* (**MDN**), Editura „Saeculum I.O.”, Bucureşti, 2008, s.v. *mass-media*.

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)

evidenţiază etimologia multiplă a frazeologismului ***mass-media***: < engl., fr. ***mass media***. **DN$_3$**[26] subliniază că etimologia frazeologismului ***mass-media*** este şi italiană: < engl., fr., it. ***mass media communications***.

Conchidem comunicarea în discuţie prin specificarea faptului că, în general vorbind, ***frazeologia*** este un domeniu nou destinat cercetării şi deschiderii lexematice. ***Unităţile frazeologice***, chiar dacă au etimologie unică, respectiv, multiplă, indiferent de originea limbii de unde sunt traduse, acestea au rolul de a oferi perspective semantice noi în limba/limbile în care unităţile calchiate au „pătruns" prin intermediul împrumutului lexematic.

BIBLIOGRAFIE

A. DICŢIONARE DE SPECIALITATE

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM$_2$**) Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", Bucureşti, 2005

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul Dicţionar Academic* (**MDA**), volumul III, Literele **I-Pr**, Editura „Univers Enciclopedic", Bucureşti, 2003

Ciobanu, Georgeta *Adaptation of the English Element into Romanian* (**AEER**), Editura „Mirton", Timişoara, 2004

Hornby, S., A., *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (**OALD**), Sixth Edition, United Kingdom, Oxford University Press, 2000

Leviţchi; Leon; Bantaş, Andrei, *Dicţionar englez-român* (**DER**), Editura „Teora", Bucureşti, 1996

Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „SAECULUM I. O.", Bucureşti, 2013

Marcu, Florin, *Marele dicţionar de neologisme* (**MDN**), Editura „SAECULUM I. O.", Bucureşti, 2008

Marcu, Florin; Maneca, Constant, *Dicţionar de neologisme* (**DN$_3$**), Ediţia a III-a, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1978

Oprea, Ioan; Pamfil, Gabriela-Carmen; Rodica, Radu; Zăstroiu Victoria, *Noul dicţionar universal al limbii române* (**NDULR**), Editura „Litera Internaţional", Bucureşti, 2006

Vrănceanu-Bidu, Angela; Călăraşu, Cristina; Ruxăndoiu-Ionescu, Liliana; Mancaş, Mihaela; Dindelegan Pană Gabriela, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii* (**DŞL**), Editura „Nemira", Bucureşti, 2001

B. LUCRĂRI, PUBLICAŢII DE LIMBĂ

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Gramatica limbii române* (**GALR**), vol. I-II, **Cuvântul/Enunţul**, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005

Hriban, Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „Pim", Iaşi 2011

[26] Florin Marcu; Constant, Maneca, *Dicţionar de neologisme* (**DN$_3$**), Ediţia a III-a, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1978, s.v. *mass-media*.

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)

Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română* (**SLR**), Ediţia a treia revăzută şi din nou îmbogăţită, Editura „Albatros”, Bucureşti, 1984
Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române*. *Prelegeri*, Editura „Tehnopress”, Iaşi, 2000

C. IZVOARE

http://chic-diva.ro/paltonasul-un-must-have-in-orice-garderoba/
http://dictionar.netflash.ro/
http://revista22.ro/57193/mass-media-din-romnia-de-la-tranziie-la-transformare.html
http://www.avon-shop.ro/catalog-avon/apa-de-parfum-today-tomorrow-always-in-bloom.html
http://www.digi24.ro/Stiri/Regional/Digi24+Craiova/Stiri/OZN-ul+din+batatura
http://www.pieseauto.ro/dezmembrari-auto/?judet=bacau
http://www.reverso.net/
http://www.sweetpaprika.ro/shopsmart/
http://www.sweetpaprika.ro/shopsmart/
http://www.vezicatface.ro/
http://www.ziaruldesport.ro/articol_13266_zds_pg_2.htm
https://www.alinaboitor.ro

D. ABREVIERI

adj. – adjectiv;
adv. – adverb;
cf. – confer;
d.e. – de exemplu;
engl. – englez;
fr. – francez;
infra – dedesubt, mai jos (în notaţia bibliografică)
inv. – invariabil;
it. – italian
lex. – lexical;
m. – masculin;
pl. – plural;
s.n. – substantiv neutru;
subst. – substantiv;
suf. – sufix;
supra – deasupra, mai sus (în notaţia bibliografică)

BDD-A24708 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.81 (2026-11-17 10:53:00 UTC)